

LỜI TÒA SOẠN

Hàm Long sơn chí là bộ sách biên khảo khá quý mô về Phật giáo xứ Huế, do Diễm Tịnh cư sĩ Trần Viết Thọ (1836 - 1899) và Như Như đạo nhân Nguyễn Phúc Hồng Vĩnh (1851 - ?) biên soạn vào cuối thế kỷ XIX - đầu thế kỷ XX. Nội dung của tác phẩm rất đa dạng, từ lịch sử các ngôi danh lam cổ tự; công lao và hành trạng của các bậc danh tăng, vua chúa, hoàng hậu, quan lại, nho sĩ đã đóng góp nhiều công sức vào công cuộc xây dựng và phát triển Phật giáo ở Huế...; đến việc tổ chức, sinh hoạt trong nhà chùa như các tông phái và việc truyền thừa, thanh quy và pháp môn tu tập; có cả các bài dụ, chiếu, biểu liên quan đến Phật giáo... Ngoài ra còn có khá nhiều thơ văn, ngữ lục của các vị thiền sư và trí thức nổi tiếng đương thời...

Đáng tiếc là một công trình có giá trị nhiều mặt như *Hàm Long sơn chí* lại chưa được in ấn và phổ biến rộng rãi, quá trình bảo quản thiếu chu đáo khiến bản thảo bị thất tán, nên rất khó xác định bộ sách này có bao nhiêu quyển. Gần đây, tác giả Nguyễn Hà (Thích Hoàng Trí) trong bài viết “Tác phẩm *Hàm Long sơn chí* và chùa Báo Quốc” đăng trên tập san *Nghiên cứu Huế*, tập 8-2012, cho biết: “... theo ‘*Hàm Long sơn chí tổng mục*’ hiện còn thì phần chính biên bộ chí này có 6 quyển, bắt đầu soạn vào tháng 12/1898 và hoàn tất vào tháng 3/1899, còn những tài liệu khác ghi bộ chí này gồm 12 quyển hoặc 22 quyển có lẽ là phần “*Bổ biên*” về sau mà Như Như đã rút ra từ hai tập *Dương Xuân sơn chí* hoặc *Lưỡng Xuân sơn chí* của ông”.

Tuy nhiên, trên thực tế, bộ chí này được lưu truyền qua nhiều bản chép tay, đóng thành từng tập, theo tác giả Nguyễn Hà trong bài viết nói trên cho biết, hiện ông đã sưu tầm được 8 tập photocopy do hòa thượng Thích Hải Ấn, chùa Từ Đàm cung cấp. Đáng nói là, dù các tập *Hàm Long sơn chí* đã được nhiều người biết đến, nhưng cho đến nay vẫn chưa có tập nào được phiên dịch và công bố rộng rãi để người đọc có thêm một tư liệu hiếm quý về lịch sử - văn hóa xứ Huế.

Dù chưa có điều kiện khảo sát đầy đủ về mặt văn bản nhưng đứng trước nguy cơ bộ chí quý hiếm này bị mai một theo thời gian, tạp chí *Nghiên cứu và Phát triển*, với sự cộng tác của các nhà nghiên cứu Hán Nôm Lê Nguyễn Lưu, Trần Đại Vinh, Nguyễn Công Trí, sẽ công bố dần bản dịch bộ *Hàm Long sơn chí* trên các số báo chuyên đề, khởi đầu là tập *Hàm Long sơn chí phụ lục*, đã đăng trên hai số báo 7, 8 năm 2018. Số 9 này tiếp tục giới thiệu bản dịch 2 quyển đầu của bộ *Hàm Long sơn chí*, quyển một và quyển hai, được đóng chung thành 1 tập. Ngoài phần ghi

chép lịch sử hai chùa Báo Quốc, Tường Vân và các bài kệ truyền pháp (tính từ hòa thượng Đạo Minh Phổ Tịnh trở về sau), nội dung đáng chú ý của tập này là các văn bản chữ Hán được lưu trữ trong các chùa vùng Huế, gồm 2 loại:

- Các văn bản của nhà nước gọi là “Thánh chế”, nhưng không hẳn do “vua làm” cả, mà còn có những văn bản của Bộ. Các văn bản này liên quan đến nhiều vấn đề, chủ yếu đối với chùa công, như tổ chức trai đàn bạt độ, điều bổ chức sắc (tăng cang, trú trì), sát hạch và thưởng phạt tăng nhân...

- Các văn bản lưu hành trong từng chùa hay nhiều chùa, liên quan đến các sinh hoạt tín ngưỡng tôn giáo, như việc phó thác thừa kế, việc xây dựng sửa sang, việc giao tiếp hiếu hỷ...

Đây đều là những tư liệu quý hiếm giúp cho việc tìm hiểu, nghiên cứu về lịch sử Phật giáo xứ Huế nói riêng và văn hóa - lịch sử vùng đất Thừa Thiên Huế nói chung.

Thơ văn của các tác giả trong bộ *Hàm Long sơn chí* hoặc là mang ý nghĩa tuyên áo của giáo lý nhà Phật, hoặc thể hiện những ý tứ chiêm nghiệm cao sâu về thiền học, nhiều điển tích, nhân danh, địa danh lạ lẫm, thêm vào đó là tình trạng bản thảo “tam sao thất bản”..., mà khả năng của người dịch và biên tập có hạn nên việc dịch thuật và khảo chú không tránh khỏi thiếu sót, rất mong được bạn đọc lượng thứ và bổ chính cho. Chúng tôi cũng rất mong nhận được thông tin về các tập *Hàm Long sơn chí* đang được bảo quản trong các tư viện hay các tủ sách tư gia để việc xuất bản công trình này được trọn vẹn.

Khi bắt tay sưu tầm, biên soạn bộ *Hàm Long sơn chí*, Như Như đạo nhân ví von đó là công việc thu cất các tài liệu quý hiếm cho đời sau bắt đầu từ công việc khéo giữ gìn những hạt giống vương vãi khắp nơi. Việc công bố bản dịch bộ *Hàm Long sơn chí* chẳng qua mới chỉ là một nỗ lực riêng lẻ của tạp chí *Nghiên cứu và Phát triển* và các nhà nghiên cứu Hán Nôm nhằm phủi đi lớp bụi thời gian đã phủ mờ lên những “hạt giống” văn hóa của người xưa suốt trăm năm qua. Để những hạt giống ấy nảy mầm và phát triển xanh tốt như ý nguyện của tiền nhân, chúng tôi rất mong nhận được sự chung tay giúp đỡ của bạn đọc khắp gần xa.

Cuối cùng, xin được cảm ơn các dịch giả đã cống hiến bao trí tuệ và công sức để hoàn tất bản dịch.

Tạp chí Nghiên cứu và Phát triển